

Guidade exkursioner till Råån med våtmarker

2022

Natur i fokus

På uppdrag av Rååns vattenråd

Sammanfattning

Syftet med exkursionerna är att öka kunskapen om ån och förståelsen för de vattenvårdande åtgärder som görs längs ån hos de boende i avrinningsområdet. Detta underlättar i förlängningen framtida vattenvårdande åtgärder och bidrar till ett ökat intresse och engagemang för ån. Den huvudsakliga målgruppen är skolklasser från grundskolan, gymnasiet, komvux och SFI. De får en utedag där de genom ett utomhuspedagogiskt arbetssätt och i enlighet med läroplanen jobbar med åars och våtmarkers betydelse i landskapet. Natur i fokus är medlem i naturskoleföreningen och får därigenom ett brett nätverk med andra naturskolor och naturskolepedagoger, samt jobbar kontinuerligt med utveckling av exkursionerna.

Under året har 872 elever och lärare deltagit i exkursionerna till olika våtmarker och åsträckor längs Råån. Totalt har 16 850 elever och lärare deltagit i exkursionerna mellan åren 2003 till 2022. I genomsnitt har 29 % av besökarna varit lågstadie-elever, 34 % mellanstadie-elever, 19% högstadie-elever, 5% gymnasiet-elever och 13% vuxna besökare.

Exkursionerna börjar med teori kring historiken kring ån samt vattenvård idag. Därefter praktiska aktiviteter där deltagarna undersöker livet i ån och våtmarken, arbetar med hotade djurarter, näringskedjor och åns naturvärde genom att mäta nitrathalten, åns utformning, vattenhastighet, beskuggning mm. Innehållet anpassas till olika åldrar. Grupperna får tillgång till material till för- och efterarbete.

Exkursion vid Görarps mölla

Sortering av djuren i växtätare, rovdjur och nedbrytare.

Bakgrund

Under de senaste 200 åren har stora förändringar skett i landskapet i Skåne. För att vinna åkermark har många våtmarker och mängder av småbäckar dikats ut och lagts ner i rör under marken. Åar har rätats ut och sjöar sänkts. Detta har minskat landskapets vattenhållande förmåga och orsakat både översvämningar och torka. De naturliga processer som tidigare renat vattnet har till stor del satts ur spel, vilket orsakar övergödningsproblem. Den biologiska mångfalden har minskat till följd av förändringarna. Förändringar i jordbruket och djurhållningen har även gjort att arealen slåtttrade marker och naturbetesmarker har minskat betydligt och därmed den biologiska mångfald som fanns där.

”För att nå EU:s mål om en god vattenstatus krävs [...] ökad insikt och engagemang i samhället om varför olika åtgärder behövs. Resurser behöver därför avsättas för information

och för att få allmänheten att känna sig delaktig. (Miljötillståndet i Skåne Tema Vatten, 2005, Länsstyrelsen i Skåne)

Läs om upplägget kring exkursionerna [här](#).

Näringskedja

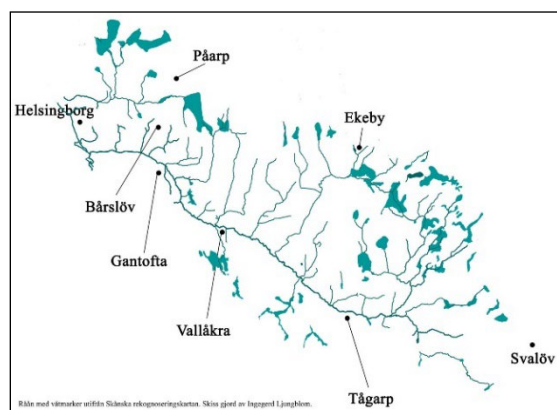
Läs om djuret på naturvårdarkort och föreslå åtgärder

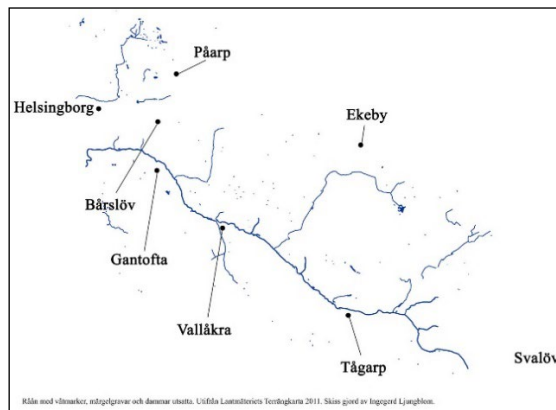
Undersök åns naturvärde med vattenrikesnurrar

Prova på fiske i Råån

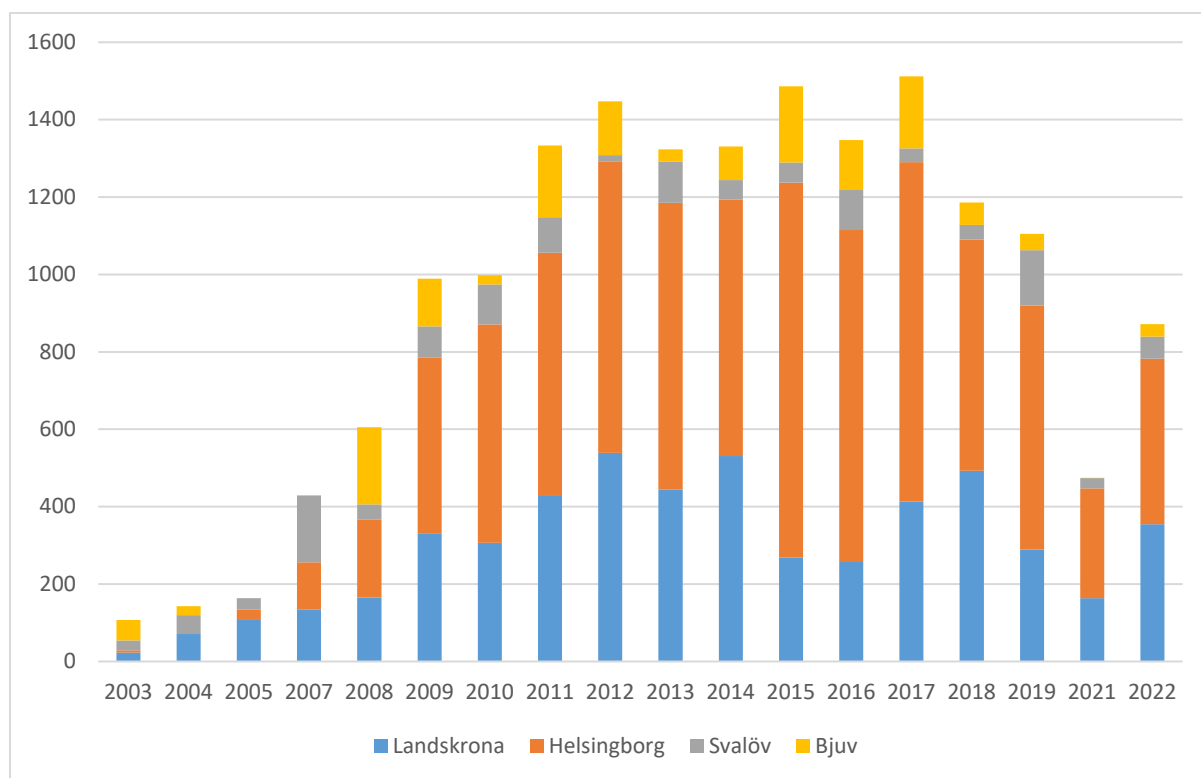

Råån med våtmarker i början av 1800-talet. Skiss av I Ljungblom, från Skånska rekognoseringskartan

Råån 2011. Skiss av I Ljungblom. Från Lantmäteriets terrängkarta.

Exkursioner 2022

Antal besökande från olika kommuner 2003 - 2022.

Sedan projektet startade 2003 så har 16 850 personer besökt anlagda våtmarker i Rååns avrinningsområde under de guidade turerna. Två tredjedelar av avrinningsområdets 136 skolor har deltagit. 2020 var endast en skolklass ute pga corona. I slutet av rapporten finns en förteckning över antalet deltagande skolor.

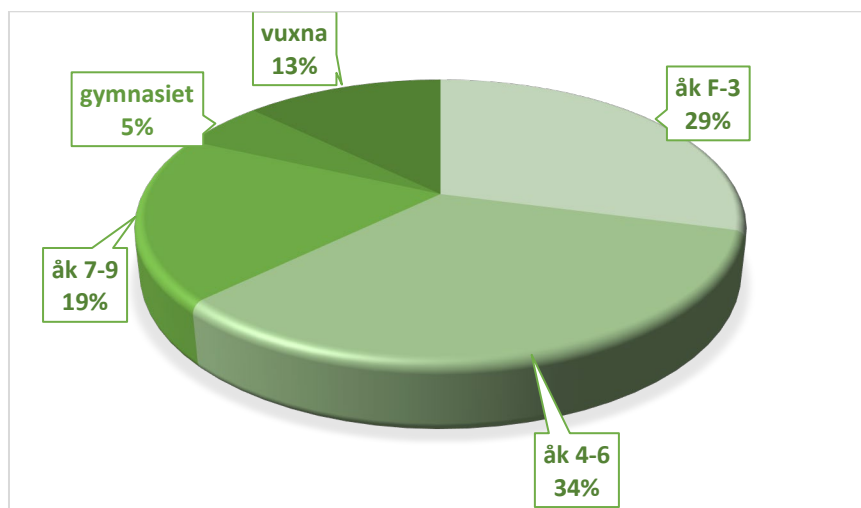
För att få en uppfattning över hur stor del av eleverna i avrinningsområdet som nås kan man nämna att antal elever som går ut grundskolan åk 9 varje år i avrinningsområdet är drygt 2000. I år har knappt 900 personer varit ute. Det är nästan en halv årskull. Varje klass är i allmänhet ute enbart en gång, men ibland händer det att samma klass kommer ut flera gånger olika år.

Fördelningen på besökare från olika kommuner genom åren är 52% från Helsingborg, 32% från Landskrona, 7 % från Svalöv och 9 % från Bjuv totalt sett under åren. Detta regleras efter intresse från skolorna i kommunerna. Beroende på var exkursionsmålen ligger så är det olika smidigt att ta sig ut kollektivt, vilket har stor betydelse för skolornas intresse eftersom de flesta skolor inte har råd att bekosta hyrbuss.

Mellan 2013 – 2021 har även en utställning om Råån vandrat runt på 32 olika bibliotek, skolor, studieförbund och kommunfoajéer.

Grupperna uppmuntras att ta sig kollektivt ut till ån. Drygt hälften av grupperna tog sig till exkursionsmålet på miljövänligt sätt med kollektivtrafik, gång eller cykel. Resten hyrde buss och ett fåtal kom i egna bilar.

Grupperna uppmuntras till att förbereda och efterarbeta exkursionerna. Ca två tredjedelar av grupperna använder det pedagogiska materialet som knyter an till. Materialet är gjort i samarbete med Region Skåne och Segeåns Vattendragförbund och Vattenråd. De grupper som inte använder det brukar ange tidsbrist som skäl eller att informationen inte har förmedlats från läraren som bokade exkursionen till övriga deltagande lärare. Ofta bokar en lärare in flera parallellklasser från samma skola.

Antal besökande fördelat på åldersgrupp 2003-2022.

Alla som uppnått skolålder välkomnas till exkursionerna och det är en bra spridning mellan åldrar. Det finns olika aktiviteter för olika åldersgrupper och exkursionerna har liknande innehåll men med olika svårighetsgrad.

2022 har följande grupper varit ute:

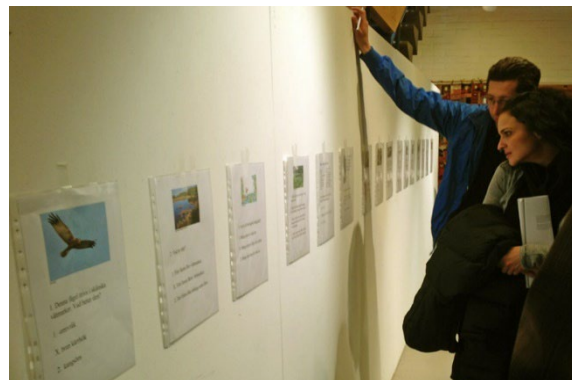
- Ramlösa Friskola i Helsingborg åk 4, Vallåkra, 21/4
- Jensens Education i Helsingborg, gy, 2 klasser, Vallåkra, 21/4 och 22/4
- Svalövs Montessori åk 6-7, 2 klasser, Vallåkra, 19/5
- Svalövs montessori särskolegrupp till Vallåkra, 20/5
- Sandåkersskolan i Landskrona åk 7, 2 klasser, Vallåkra 25/4
- Sandåkersskolan i Landskrona åk 7, 2 klasser, Görarps mölla 25/4
- Komvux SFI Helsingborg till Vallåkra, 9/6
- Komvux, Helsingborg till Vallåkra, 6/5
- Bjuvs särskola i Bjuv, till Vallåkra, 25/5
- Västervångsskolan i Landskrona åk 5, 2 klasser, Görarps mölla, 2/5
- Gantofta skola i Helsingborg, Görarps mölla, åk 2 den 3/5 och åk 3-4 2 grupper den 18/5
- Västervångsskolan i Landskrona åk 5 till Vallåkra, 2/5
- St Jörgens skola i Helsingborg å 4, 2 klasser, Vallåkra, 4/5
- Kunskapsskolan i Landskrona åk 4, 2 klasser, Görarps mölla, 5/5
- Engelska skolan i Helsingborg åk 4, 3 klasser, till Vallåkra, 9/5, 10/5 och 11/5

- Thorén Business School i Helsingborg gy, 2 klasser till Görarps mölla, 11/5
- Wallåkra skola i Helsingborg till Vallåkra, 17/5
- Elinebergsskolan i Helsingborg åk 2 till Vallåkra, 24/5
- Musikgrundskolan Synkopen i Helsingborg åk 3 till Vallåkra, 30/5
- Emiliaskolan i Landskrona F-klass, 2 klasser till Vallåkra, 31/5 och 1/6
- Ekeby skola i Bjuv åk 3, 2 klasser, till Bulls måse, 24/5 och 31/5
- Pauliskolan i Helsingborg åk 5-6 till Vallåkra, 3/6
- Svengårdsskolan i Helsingborg åk 2, 2 klasser till Vallåkra, 8/6
- Asmundtorps skola i Landskrona åk 5, 2 klasser, Görarps mölla, 1/6

Anmälningar tas emot löpande tills de sponsrade platserna är slut. Enstaka skolor har råd att betala hela kostnaden själva när platserna är slut. Skolorna betalar transporten ut till exkursionsmålet.

Vandringsutställning

En utställning samt ett webbaserat fördjupningsmaterial för skolelever togs fram 2013 i samarbete med Region Skåne, Rååns Vattenråd och Segeåns Vattendragsförbund och Vattenråd. Den har vandrat runt mellan bibliotek, skolor och kommunfoajeér fram till 2021 men har nu en paus. Till utställningen hör en fiskdamm där man kan få upp öringar, vattenscorpioner, dagsländelarver och fiskeredskap. Det finns också en tipsrunda och ett korsord på tema Råån. För mera info om var utställningen varit och när se Bilaga 2.

Utställningen om Råån har vandrat runt på bibliotek, skolor, kommuner och studieförbund under 2013-2021.

Bilaga 1 - Deltagande grupper

Kursivt= deltagande i motsvarande turer vid Saxån-Braån

Föreningar och företag

Biokraft Pharma AB (2003)
Miljökemi AB (2003)
Föreningen Söderåsens natur (2012)
Helsingborgstraktens natur (2009)
Ottarps scoutkår (2012)
Studieförbundet Vuxenskolan, allmänhet (2013)
Idé A Drottninghögs bibliotek (2015, 2016, 2018)
Kulturförvaltningen Idé A (2016, 2018)

Bjuv (alla skolor deltagit)

Brogårdskolan (2010, 2011, 2015, 2017)
Ekeby skola (2004, 2008, 2009, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2019, 2022)
Forsärlans miljöskola (2012)
Friskolan Oktaven (2003)
SFI Futurum (2018)
Jens Billeskolan (2008, 2011, 2012, 2014, 2015, 2017)
Varagårdsskolan (2008, 2009, 2011, 2015)
Särskolan Bjuv (2022)
Särskolan Billesholm (2017, 2018)

Landskrona (22 av 32 skolor)

Albanoskolan (2009, 2012, 2018, 2019, 2022)
Alleskolan (2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2017, 2021)
Allvar Gullstrandsgymnasiet (2003, 2004, 2005, 2011, 2017)
Asmundtorps skola (2007, 2009, 2010, 2011, 2015, 2019, 2020, 2021, 2022)
Barsebäcks montessori (2011)
Dammhagsskolan (2011, 2012, 2013, 2016)
Emiliaskolan (2021, 2022)
Glumslövs skola (2009, 2010, 2011, 2011, 2012, 2012, 2013, 2016, 2017, 2018, 2019, 2021)
Gymnasiesärskolan (2014)
Härslövs skola (2011, 2017, 2018, 2019, 2021)
Junior College (2011)
Justus Tranchellgymnasiet (2009)
Kunskapsskolan (2022)
Parkskolan (2009)
Pilängsskolan (2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2016, 2018, 2019, 2021)
Säbyholms montessoriskola (2004, 2005, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2014, 2016, 2018, 2019, 2019, 2021)
Sandåkersskolan (2007, 2010, 2012, 2013, 2015, 2017, 2017, 2022)
Selma Lagerlöfs gymnasiesärskola (2015, 2016)
Seminarieskolan (2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2017, 2018)

Nya seminarieskolan (2014, 2015)
Västervångsskolan (2010, 2012, 2014, 2015, 2016, 2016, 2017, 2018, 2018, 2019, 2020, 2022)
Uranienborgs skola på Ven (2022)

Svalöv (10 av 13 skolor)

Billeshögsskolan (2007, 2010)
Centralskolan (2007, 2008)
Linåkerskolan (2011, 2019)
Lunnaskolan (2004, 2005, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2014, 2015, 2016)
Månsaboskolan (2010)
Midgårds skola (2013)
Parkskolan (2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014)
Röstånga skola (2022)
Svalövs gymnasie (2003, 2007, 2011, 2012, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2018, 2019, 2022)
Svalövs gymnasiesärskola (2011, 2013, 2019, 2021)
Svalövs montessori (2011, 2014, 2015, 2015, 2016, 2016, 2017, 2018, 2018, 2019, 2019, 2021, 2021, 2022)

Helsingborg (71 av 84 skolor (grund-, gymn-, sär-, vux-))

Al maarifskolan (2005, 2008, 2011, 2017, 2018, 2019)
AMF (2018)
Bårslövs skola (2010, 2012, 2016, 2017)
Brunnsparksskolan (2012)
Corpore Byskola (2014)
Culturagymnasium (2015, 2016)
Dalhemsskolan (2016)
Elinebergsskolan (2011, 2015, 2022)
Engelska skolan (2022)
Filborna gymnasiesärskola (2014, 2017, 2018)
Fyrklövers montessori (2014, 2015)
Gantofta skola (2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2015, 2016, 2019, 2022)
Gymnasiesärskolan Filborna (2012)
Holstagårdsskolan (2012, 2013)
Helsingborgs montessori (2009, 2014, 2015, 2018)
Helsingborgs sportgymnasium (2014, 2015)
Högstensskolan (2010, 2011, 2014)
Husensjö skola (2012, 2015)
Internationella skolan (2016)
Jensen Education gymnasium (2015, 2022)
Johannes Hedbergsgymnasiet (2019)
Kattarps skola (2010, 2011, 2015, 2016)
Kingelstads skola (2009, 2021)
Komvux Kärnan (2007, 2011, 2012, 2013, 2018, 2019)
Kubikskolan (2008, 2009, 2012, 2013, 2014, 2015, 2017, 2018)
Kärnhuset Montessori (2016, 2017, 2018, 2021)
Laröds skola (2018, 2019)
Magnus Stenbocksskolan (2010, 2011)
Maria Parkskolan (2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018)

Maria Park Särskola (2022)
Musikgrundskolan Synkopen (2015, 2018)
Mörarps skola (2009, 2017)
Nanny Palmqvistskolan (2018)
Öresundsparkens barnskola (2008, 2011)
Påarps skola (2011, 2012, 2015)
Pauli skola (2008, 2011, 2015, 2021, 2022)
Petersvenskolan (2010)
Petri Gymnasieskola (2007)
Ramlösa Friskola (2013, 2014, 2015, 2016, 2018, 2022)
Raus Planteringsskola (2009)
Ringsstorpsskolan (2009, 2016)
Råå Södra skola (2016)
Rönnowska skolan (2009, 2010)
Rydebäcksskolan (2010, 2013, 2015, 2016, 2019, 2021)
Rydebäcks montessori (2014, 2015)
Sally Bauerskolan (2008, 2010, 2013, 2015, 2016, 2017, 2019, 2021)
SFI Eductus (2018)
SFI Futurum (2018)
Jensen SFI/SAS (2018)
SFI Komux Helsingborg (2022)
Skolstaden Olympia (2010, 2011, 2012, 2017)
Slottsvångsskolan (2016)
Slottshöjdens skola (2016, 2018, 2019, 2021)
St Jörgens skola (2010, 2011, 2015, 2017, 2019, 2022)
Synkopen (2022)
Svensgårdsskolan (2022)
Thorén business school (2012, 2018, 2022)
Tycho Braheskolan, Olympiaskolan (2008, 2009, 2010, 2012, 2015)
Tågaborgsskolan (2014, 2015, 2018)
Vallåkrabygdens skola (2009, 2013, 2018, 2022)
Vittra (2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2018, 2019)
Västra Alléskolan (2014)
Västra Berga skola (2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2021)
Västra Berga särskola (2014, 2016)
Västra Ramlösa skola (2010, 2011, 2014, 2015, 2017)
Ättekullaskolan (2007, 2012, 2017, 2019)

Bilaga 2 - Utställning

Svalöv

Billeberga bibliotek (2014, 2017)
Kågeröds bibliotek (2014)
Linåkersskolan (2019)
Röstånga bibliotek (2014, 2017, 2018)
Svalövs bibliotek (2013, 2017, 2021)
Svalövs kommun, foajén (2017)
Svalövs montessoriskola (2016, 2021)
Teckomatorps bibliotek (2014)

Bjuv

Bjuvs kommun, foajén (2016, 2018)
Bjuvs bibliotek (2013, 2015)
Ekeby bibliotek (2016, 2019)
Ekeby skola (2019)

Landskrona

Häljarps bibliotek på Sandåkersskolan (2013, 2017)
Landskrona bibliotek (2013)
Teckomatorps bibliotek (2014)

Helsingborg

ABF Helsingborg (2015)
Aktivitetshuset Jutan, samt Studieförmedlingen i Helsingborgs kontor (2015, 2019)
Elinebergs bibliotek (2014, 2019)
Helsingborgs Stadsbibliotek (2013, 2014, 2015, 2017)
Idé A Drottninghög (2016)
Jensen SFI/SAS (2018)
Miljöförvaltningens foajé (2014, 2015)
Påarps bibliotek (2016)
Ringstorps bibliotek (2016, 2019)
Rosengårdens bibliotek (2015, 2018, 2019)
Rydebäcksskolan (2021)
Råå bibliotek (2014, 2015, 2017, 2018)
Thorén Business School (2018)
Tågaborgsskolan (2018)
Ödåkra bibliotek (2016)

Övriga:

Marieskolan, Marieholm (2021)
Nya Östra Skolan, Eslöv (2021)

